

- Затверджено Міністерством освіти і науки України (наказ № 1407 від 23.10.2017 р.). URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-dlya-10-11-klasiv>.
3. Природничі науки. 10-11 клас. Інтегрований курс. Навчальна програма для закладів загальної середньої освіти /авторський колектив під керівництвом Засекіної Т. М.. Затверджено Міністерством освіти і науки України (наказ № 1407 від 23.10.2017 р.). URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-dlya-10-11-klasiv>.
 4. Хімія. 7–9 класи. Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів, затверджена Наказом Міністерства освіти і науки України від 07.06.2017 № 804. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-5-9-klas>.
 5. Хімія. 10–11 класи. Рівень стандарту. Навчальна програма для закладів загальної середньої освіти, затверджена Наказом № 1407 Міністерства освіти і науки України наказ від 23.10.2017 р. /Укладачі: Дубовик О.А. (голова робочої групи), Бобкова О.С., Вороненко Т.І., Глазунов М.М., Іваха Т.С., Рогожнікова О.В.. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-dlya-10-11-klasiv>.

ОСОБЛИВОСТІ ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ПЕДАГОГІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ В УМОВАХ ЗАПРОВАДЖЕННЯ ВОЄННОГО СТАНУ

Ільніцька Катерина Сергіївна

кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри фізики та інтегративних технологій навчання природничих наук, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

e-ilnitskaja@udpu.edu.ua

Миколайко Володимир Валерійович

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри фізики та інтегративних технологій навчання природничих наук, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

v.mykolaiko@udpu.edu.ua

Запровадження воєнного стану наказом Президента України від 24 лютого 2022 року у зв'язку з військовою агресією Російської Федерації проти України та на підставі пропозиції Ради національної безпеки і оборони й відповідно до українського законодавства стало викликом для усіх сфер діяльності, що реалізуються в нашій країні, не оминувши за цього й освітню галузь.

У воєнний період Міністерство освіти і науки України зосереджує зусилля передусім на створення безпечних умов для здобуття освіти, забезпечення доступності та безперервності навчання у регіонах України з різною безпековою ситуацією (забезпечення дистанційного навчання; організація завершення навчального року та вступної кампанії; залучення потенціалу переміщених педагогічних працівників; координація гуманітарної допомоги для доступності та безперервності навчання тощо). МОНУ розроблено низку нормативних документів, що стосуються розв'язання проблем, пов'язаних із запровадженням

воєнного стану, а також внесені пропозиції щодо напрацювання подальших ефективних рішень у нинішній ситуації [2].

Під час воєнних дій значна кількість здобувачів освіти та педагогічних працівників отримали психолого-травматичний стрес та як наслідок - посттравматичний синдром, а отже потребують психологічної підтримки щодо включення їх у освітній процес (впровадження програм надання психологічної реабілітації, адаптації та підтримки в умовах війни та повоєнний період; залучення до цієї роботи психологів; інформаційна підтримка тощо). Міністерством освіти і науки опрацьований, розроблений народними депутатами України - членами Комітету з питань освіти, науки та інновацій, перелік актуальних проблем у сфері освіти і науки, що виникли у зв'язку із запровадженням воєнного стану в Україні.

Частина цих питань, поряд з іншими, стосуються МОНУ як пріоритетних у сфері вищої освіти, проте розв'язання переважної більшості з них покладено на заклади вищої освіти, як автономні інституції.

В умовах запровадження карантину, а з лютого ще і воєнного стану на території України, здатність швидко й ефективно адаптуватися до нових вимушених, складних обставин стала ключовим маркером успішності педагогічних працівників. Поступово від швидкого реагування освітяни переходять до осмислення нових реалій професійної діяльності в кібер-просторі. Організувати якісне навчання з використанням цифрових технологій, давати раду технічним проблемам виявилось зовсім не просто. Накопичення та апробація широкого кола сервісів онлайн-освіти стали причинами активізації фахового обговорення їх практичних можливостей, ефективності та філософсько-психологічних аспектів упровадження.

Організація усіх видів занять із застосуванням дистанційних засобів, які вже довели свою перспективність під час пандемії, а за нинішніх складних умов ще й безальтернативність, стало визначальним кроком і в організації освітнього процесу УДПУ імені Павла Тичини. Карантинні обмеження визначили впровадження в освітній процес технологій дистанційного навчання, масове застосування відповідних сервісів. В університеті було розроблено власне «Положення про дистанційне навчання».

Особливого значення у цей період набув процес адаптації завдань практик, виконання яких здобувачами освіти є визначальними для формування їх ключових педагогічних компетентностей. Згідно із зазначеним Положенням практичну підготовку студентів в умовах дистанційного навчання здійснюють в Університеті за окремо затвердженою програмою. Науково-методичне забезпечення дистанційного навчання охоплює: методичні (теоретичні та практичні) рекомендації для розроблення та використання педагогічно-психологічних та інформаційно-комунікаційних технологій дистанційного навчання; критерії, засоби і системи контролю якості результатів дистанційного навчання; змістовне, дидактичне та методичне наповнення веб-ресурсів

(дистанційних курсів) навчального плану/освітньої програми спеціальності. Зокрема, на факультеті фізики, математики та інформатики були розроблені відповідні програми практик, у які включені адаптовані завдання, що враховують можливість їх виконання здобувачами освіти в умовах запровадження воєнного стану.

Під час адаптації змісту програм практик було враховано низку рекомендацій МОНУ щодо впровадження змішаного навчання у закладах вищої освіти [2]. Наведемо декілька з них.

1. Під час адаптації завдань практик здійснено структурування змісту, за цього їх обсяг не зменшений. Це дозволило: самостійно опанувати посильний обсяг матеріалу здобувачами вищої освіти; перевірити ступінь розуміння основних понять; дати можливість спільного обговорення дискусійних питань, практичного застосування; створити підґрунтя й мотивацію для розгляду складніших і проблемних завдань. Кожне завдання, що входить до програми практики, має безпосередній зв'язок із запланованими результатами навчання.

2. У зміст завдань практики в умовах дистанційного навчання включено обов'язковий аналіз та вивчення можливостей онлайн-сервісів, які можуть бути використані для проведення занять різних типів у дистанційному режимі. Такі завдання дозволяють здобувачам освіти визначити базові інструменти та платформу для проходження першого етапу практики, а згодом виробити чіткий алгоритм дій, обрати найбільш зручні і ефективні засоби в подальшому.

3. Окремо розглядається інструментарій дистанційної освіти: цифрові інструменти роботи з відео, онлайн-дошки, практика та інструменти формувального оцінювання, інтерактивні сервіси миттєвого опитування, об'єкти цифрової творчості учнів тощо. Здобувачам освіти пропонується здійснити власний вибір щодо використання даних інструментів під час проходження практики.

4. Керівниками практики наголошується важливість комунікативної взаємодії між учасниками освітнього процесу, адже від рівня комунікації залежить його ефективність, і дистанційне навчання тут не виняток. Взаємодія в дистанційному навчанні відбувається в межах штучно створеного комунікативного простору. Комунікативний простір передбачає сформовану ситуацію взаємодії, в якій є місце, час та взаємне бажання для спілкування, спрямовані на досягнення цілей процесу навчання. За умов дистанційного навчання цей процес складніший, він породжений необхідністю спільної діяльності, сприйняття та розуміння інших у віртуальному просторі. В цьому контексті здобувачам освіти пропонується розробити план проведення виховних годин, батьківських зборів із застосуванням дистанційних технологій.

5. При проходженні практики звертають увагу здобувачів освіти на те, що модель дистанційного навчання учнів в умовах запровадження воєнного стану повинна бути більш гнучкою, спонукати учнів до самостійності, враховувати: індивідуальні та вікові потреби дітей, етику електронної взаємодії, захист

інтересів учнів, етичні питання родинних і соціальних стосунків. На цьому етапі альтернативним завданням може бути розробка здобувачами освіти комплексу методик для дослідження особистісних якостей особистості учнів: комунікативності, стресостійкості, здатності до саморегуляції та саморефлексії тощо.

6. Здобувачам освіти наголошують на необхідності надання учням можливості постійного доступу до матеріалів уроків. Це можуть бути відеоуроки, статті, підручники, посилання на сайти, відповіді на типові питання, інструкції щодо виконання вправ і завдань, інструкції щодо користування онлайн-інструментами. Вкрай бажано, щоб усі матеріали курсу були зібрані в одному місці, зазвичай на онлайн-платформі. Здобувачам освіти пропонується, як одне із завдань, розробити сторінку уроку, наприклад, на платформі Google Classroom.

7. Обсяги завдань практики відповідають можливостям виконання їх студентами, особливо самостійно. Студентам-практикантам надається можливість брати активну участь в дискусіях як під час відеоконференцій, організованих керівником практики, так і в чаті або на форумі (для тих студентів, яким комфортніше висловлюватись письмово).

8. На прикінцевому етапі проходження практики здобувачам освіти пропонується розробити уроки з використанням розглянутого інструментарію дистанційного навчання.

9. Кінцевим завданням практики є оформлення матеріалів практики та звіту, а також представлення результатів проходження практики під час роботи підсумкової звітної конференції.

Адаптація завдань практичної підготовки здобувачів вищої освіти педагогічних спеціальностей до умов запровадження воєнного стану є важливим завданням, яке постає перед науково-педагогічними працівниками закладів освіти. Адже, незважаючи на запровадження воєнного стану на території України, мета освітньої галузі залишається незмінною і полягає у неперервній якійсній підготовці здобувачів вищої освіти, виховання стійкого інтересу до професії вчителя, виробленні творчого підходу до педагогічної діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Організація дистанційного навчання в школі. Методичні рекомендації. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/metodichni%20recomendazii/2020/metodichni%20recomendazii-dustanciyna%20osvita-2020.pdf> (дата звернення: 18.05.2022).
2. Рекомендації щодо впровадження змішаного навчання у закладах фахової передвищої та вищої освіти. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/2020/zmyshene%20navchanny/zmishanenavchannia-bookletspreads-2.pdf> (дата звернення: 18.05.2022).